

Liikunta- ja hyvinvointilautakunta 05.02.2026 § 18

§ 18

Espoon ehkäisevän päihdetyön suunnitelma

Valmistelijat / lisätiedot:
Isotalo-Marttila Mirkka

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Elinvoimajohtaja Heinaro Mervi

Liikunta- ja hyvinvointilautakunta merkitsee Espoon ehkäisevän päihdetyön suunnitelman tiedoksi.

Käsittely

Päätös

Liikunta- ja hyvinvointilautakunta:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

- Ehkäisevä päihdetyö on kunnan lakisääteinen tehtävä ja sille kuuluvaa lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.
- Ehkäisevä päihdetyö lisää kuntien, yhteisöjen ja yksilöiden turvallisuutta vähentämällä päihteidenkäyttöä ja käytöstä aiheutuvia terveydellisiä, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia haittoja.
- Ehkäisevää päihdetyötä tehdään kaikissa Espoon palveluissa.
- Espoon ehkäisevän päihdetyön suunnitelmassa kuvataan Espoon palveluissa tehtävää ehkäisevää päihdetyötä ja määritellään tavoitteet, mittarit ja toimenpiteet kuluvalle valtuustokaudelle 2026–29.

Ehkäisevä päihdetyö on kunnan lakisääteinen tehtävä, jonka toteuttamista ohjaa Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015). Se on osa laajempaa kuntien lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, josta säättävät esimerkiksi Kuntalaki (410/2015), Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) sekä Terveydenhuoltolaissa (1326/2010).

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015) määrittelee ehkäisevän päihdetyön toiminnaksi, jolla vähennetään päihteiden käyttöä ja päihteiden käytöstä aiheutuvia terveydellisiä, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia haittoja (2§). Lain mukaan ehkäisevän päihdetyön piiriin kuuluvat alkoholi, nikotiinituotteet ja huumausaineet sekä rahapelaaminen. Näiden lisäksi pelikasvatus sekä digilaitteiden käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisy ovat nykyisin osa ehkäisevää päihdetyötä.

Lain mukaan ehkäisevä päihdetyö perustuu päihteiden käytön ja siitä aiheutuvien haittojen seurantaan, käytettävissä olevaan tieteelliseen näyttöön ja sekä hyviin käytäntöihin. Luonteeltaan ehkäisevä päihdetyö on

laaja-alaista ja verkostomaista yhteistyötä kansallisen, alueellisen, kunta-, järjestö- ja yhteisötoimijoiden kesken. Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015) velvoittaa kuntia ehkäisevässä päihdetyössä yhteistyöhön hyvinvointialueen ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa ja määrittelee kunnille ja hyvinvointialueille yhteiset tehtävät.

Ehkäisevän päihdetyön keskeisenä perustana on tieto niistä tekijöistä ja syistä, jotka vaikuttavat ongelman syntyyn tai altistavat sille (etiologinen malli). Näin on mahdollista tunnistaa päihteidenkäytön riskitekijät ja siltä suojaavat tekijät eri kohderyhmillä ja vaikuttaa niihin. Päihteiden käyttöä voidaan ehkäistä myös vaikuttamalla asenteisiin (päihdekasvatus) ja saatavuuteen. Tieto siitä, miten suojaavia tekijöitä voidaan vahvistaa eri ikä- ja kehitysvaiheissa, on yhdistettävä paikallisen päihdetilanteen tuntemiseen, jotta ehkäisevä päihdetyö olisi vaikuttavaa.

Espoon ehkäisevän päihdetyön suunnitelma

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma on yksi Hyvinvointisuunnitelmaan 2026-2029 sisältyvistä hyvinvointia tukevista suunnitelmista. Hyvinvointisuunnitelma on osa kuntastrategiaa, Espoo-tarinaa.

Ehkäisevää päihdetyötä tehdään kaikissa Espoon palveluissa. Kaupunkitasoisesta ehkäisevän päihdetyön koordinoinnista ja kehittämisestä vastaa Espoon hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämisen tiimi.

Ehkäisevää päihdetyötä Espoossa on moniammatillista ja verkostomaista: yhteistyökumppaneita ovat Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue, seurakunnat, järjestöt ja yhdistykset, Länsi-Uudenmaan poliisi ja muut viranomaiset.

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma kuvaa Espoossa tehtävää ehkäisevää päihdetyötä ja määrittelee sen tavoitteet, mittarit ja toimenpiteet kuluvalle valtuustokaudelle 2026–29.

Suunnitelma kuvaa ehkäisevän päihdetyön nykytilaa Espoossa sitoen toimet ehkäisevän päihdetyön teoriataustaan. Ehkäisevän päihdetyön toimia kuvataan kasvatuksen ja opetuksen palveluissa, nuorisopalveluissa, liikuntapalveluissa, kulttuuripalveluissa, työllisyyspalveluissa ja ympäristöterveyttä ja asumista ja rakentamista koskevissa kaupunkiympäristön toimialan palveluissa.

Lisäksi kuvataan konkreettisin esimerkein, miten Espoo vahvistaa suojaavia tekijöitä yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatasoilla ja miten yhteistyötä tehdään eri yhteistyökumppaneiden kanssa. Suunnitelmassa listataan lisäksi Espoon päihde- ja mielenterveyspalvelujen toimijat.

Espoon ehkäisevän päihdetyön kohderyhmiä ovat lapset ja nuoret, aikuisväestö ja ikääntyneet hyvinvointisuunnitelmassa käytettävän jaottelun mukaisesti. Kullekin kohderyhmälle on asetettu tavoitteet, mittarit ja toimenpiteet.

Lasten ja nuorten kohderyhmässä tavoitteena on: ”Lasten ja nuorten riippuvuudet vähenevät”. Aikuisväestön tavoitteena on: ”Aikuisväestö saa tietoa päihteiden riskikäytöstä ja niiden vaikutuksista hyvinvointiin”. Ikääntyneiden tavoitteena on: ”Alkoholia liikaa käyttävien ikääntyneiden osuus vähenee. Vastaavat tavoitteet on kirjattu hyvinvointisuunnitelmaan.

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelman tavoitteena on antaa tietoa espoolaisille siitä, mitä ehkäisevä päihdetyö on, miten sitä tehdään Espoossa ja mitkä sen tavoitteet ovat. Palvelujen kuvaukset, konkreettiset esimerkit yhteiskunta-, yhteisö- ja yksilötasolta lisäävät päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja helpottavat myös palveluihin hakeutumista.

Espoon kaupunkitasoisessa ehkäisevässä päihdetyössä Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma toimii johtamisen ja kehittämisen välineenä. Sen avulla on mahdollista hahmottaa nykyinen kokonaiskuva ja tavoitteet, ja eri yksiköt voivat käyttää sitä apuna arvioidessaan ja kehittäessään oman tiimensä tai palvelunsa ehkäisevää päihdetyötä.

Ehkäisevän päihdetyön osaamisen vahvistaminen on Espoossa tärkeää, ja kaupunkitasoinen Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma luo hyvän perustan ehkäisevän päihdetyön kehittämiseen ja systematisointiin. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelmasta viestitään asukkaille sen valmistuttua monikanavaisesti eri yhteyksissä. Myös kaupungin henkilöstölle tiedotetaan suunnitelmasta ja sen sisällöstä, jotta se vakiintuisi osaksi palveluita.

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma tukee Espoo-tarinan ja Hyvinvointisuunnitelman 2026 -2029 tavoitteiden saavuttamista. Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma tuodaan tiedoksi liikunta- ja hyvinvointilautakuntaan.

Päätöshistoria

Liitteet

- 1 Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma

Oheismateriaali

Tiedoksi